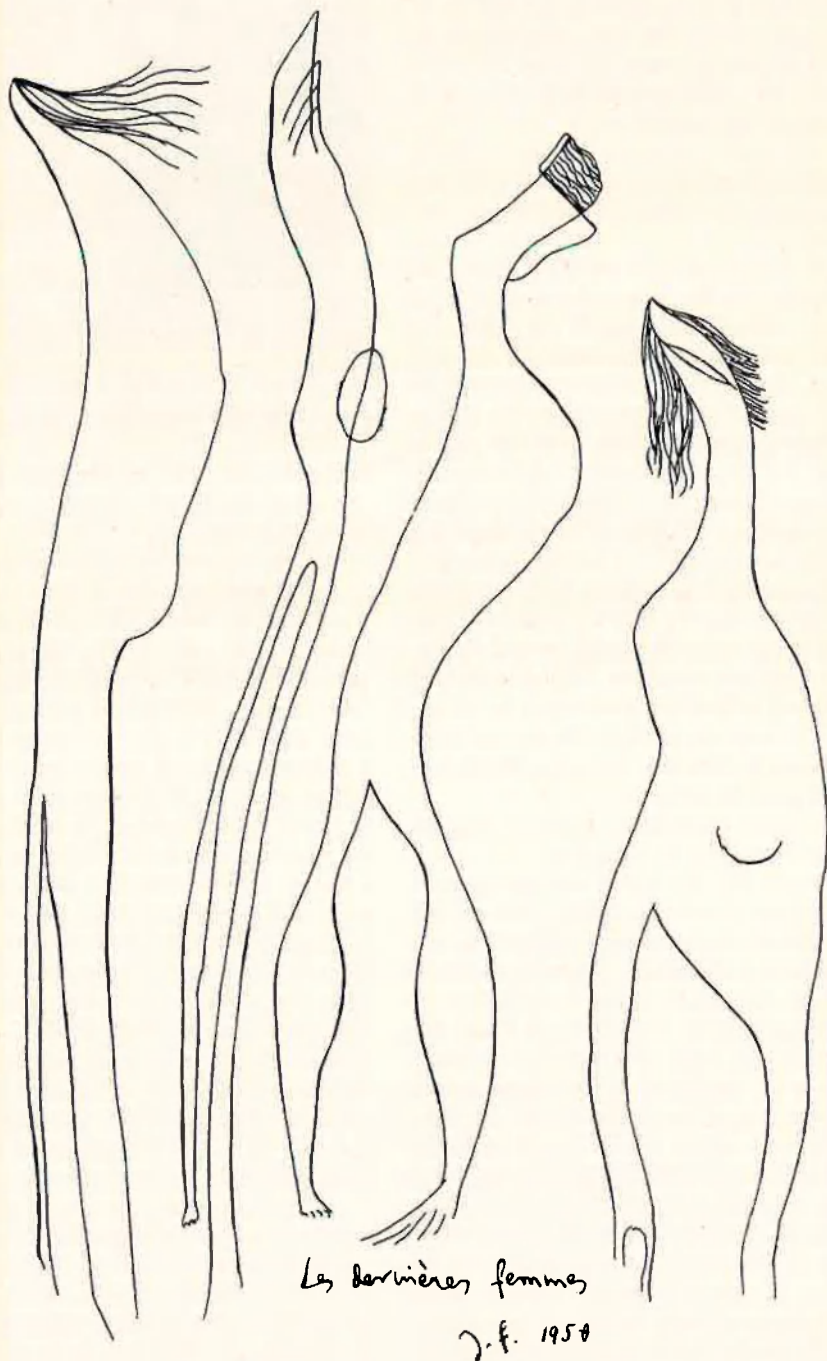

Sagitari, en blanc i negre

'Trenta vinyetes i sis dibuixos' recull l'activitat plàstica de Joan Fuster. Unes il·lustracions de dimensions reduïdes i complementàries de la producció literària, que aporten noves dades sobre l'erudit de Sueca.

Irremediablement, la mort provoca un interès afegit. Qualsevol figura pública que desapareix atrau, a títol pòstum, una voluntat coneixedora, llépola i curiosa suplementària que es posa a la venda als aparadors de les llibreries. Des d'aquell juny del 92, han proliferat estudis, assaigs i altres publicacions que descobreixen nous aspectes sobre l'obra de Joan Fuster; que assegurin la seua continuïtat com a pensador, escriptor, erudit... O que ratifiquen també la imatge polifacètica i eclèctica encarnada en aquella verticalitat deferent. I és que Joan Fuster, ja se sap, va combinar —sense malmetre-les, ans al contrari— les tendències literàries més dispers; anacròniques, fins i tot: el raonament il·lustrat voltairià s'encavalca, en els seus escrits, amb notes que emanen de l'absurd i el vertigen existencialistes. O amb l'humanisme de Montaigne; o amb les observacions purament planianes. I tot això, amb una intel·ligent pàtina de paradoxa i ironia. Un estil corrosiu —àcid al capdavant— del qual no se salva cap vessant de l'ésser humà, plana sobre les ratlles fusterianes més conegudes i actua com a contrapunt —subversiu; si més no, escèptic— d'aquelles santificacions il·lustres; de les mitificacions filosòfiques que les versions oficials i acadèmiques s'encarreguen de preservar. La realitat quotidiana més a l'abast, els espinosos debats polítics o la producció literària catalana, tant se val, queden tamisats en els papers d'aquest erudit solitari.

Però n'hi ha més. L'univers literari fusterià supera, sense complexos, l'àmbit de la prosa: l'assaig, el periodisme i, ocasionalment, la narrativa. La incursió, encara que tímida, en el vers amaneix la seua trajectòria com a escrip-

'Les dernières femmes'. Les línies estilitzades i sintètiques de la ploma fusteriana, evocuen una nuditat perduda sobre el blanc erm de l'espai, en què es debaten les més refinades penúries existencials.

tor. Joan Fuster va iniciar-se en l'activitat literària des de la mètrica a pesar que la seua figura heterodoxa i eminentment polièdrica va donar-se a conèixer, sobretot, amb un discurs agut i de destil·lació humanista.

Però els seus versos van més enllà d'una retòrica tipificada. Desafien la racionalitat discursiva dels seus assaigs en favor d'un re-refs existencial, angoixant i angoixat; un pessimisme metafísic que es materialitza en una solitud real i circumstancial del número 10 del carrer de Sant Josep, a Sueca. Tot un eixam de valors que es correspon amb una obra gràfica poc coneguda: els dibuixos i les vinyetes.

Poemes amb tinta xinesa. Se li coneix un quadre, *Viatge del general Franco a la sífilis*, i alguns dibuixos i vinyetes, en blanc i negre, que van il·lustrar, en el seu moment, les cobertes de la revista *Verbo*; o la portada d'algun dels seus llibres de poemes, com ara *Mans o ales*. Una producció de dimensions i volum reduïts que completa la visió poètica, ofegada i decadent, de l'existència humana. Aquesta obra gràfica, que ara es reuneix en una publicació acuradament editada i de la qual l'Associació Joan Fuster ha fet un tiratge limitat de 500 exemplars, palesa les influències que va rebre l'escriptor de la Ribera del panorama literari internacional. Les trenta vinyetes i els sis dibuixos recorren

en la vida del seu autor un període de temps ínfim. Els tres anys que disten entre el 1947 i el 1950. Un moment de postguerra per als moviments d'avantguarda que es van desenvolupar cap a la dècada dels trenta i que la contesa bèl·lica va impregnar de la gravetat de les seues conseqüències.

Una grisor contemporània –per cert– dels comandaments autoritaris, grans i lliures, del general Franco. I tot aquest clima etern va influir –més o menys– en una personalitat ja propensa a les actituds decadents. Els

A la dreta, 'Femme noyé'. Baix, 'Defense de fumer'. Els dibuixos il·lustren l'activitat poètica de Fuster, però sovint van més enllà.

seus dibuixos no sols il·lustren la producció poètica; van més enllà. Són una contribució a l'expressió d'una condició humana metafísicament preciosa; "irreversiblement geriàtrica" –com digué en algun moment Joan Fuster referint-se a ell mateix. O, al contrari, s'emancipen del seu suport literari i esdevenen entitats autònomes amb una significació totalment plena.

Les línies, estilitzades i sintètiques de la ploma fusteriana, evoquen una nuditat essencial, immersa i perduda alhora, enmig d'un espai blanc –i, en blanc–, inquietant i erm, on es debaten, en aquesta vacuïtat circumstancial, les més refinades penúries existencials. Un discurs condensat, sense volums ni perspectives; una linealitat profunda, abismal, de la qual es desprèn una iconografia ben particular, no exempta d'una notable càrrega simbòlica. Els motius i les composicions combinen l'onirisme surrealista, que suporta mal ja el final dels anys 40, amb unes propostes que s'anticipen a un existencialisme en ple rendiment. Una plàstica que tradueix una realitat interior, reflex, alhora, d'aquell poder entenedor de què feia gala l'erudit de Sueca; i que es reduïa, molt sovint, a solucions aforístiques –literàries o plàstiques– tan simbòliques, sempre, com el mateix signe de Sagitari.

Eliseu. T. Climent